

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

תוכן

- א. פרוזבול חל על הקרקע ואינו חל על העבדים.....1
- ב. מטלטלין נקנין עם הקרקע.....2
- ג. מכר לו עבדים וקרקעות החזיק בעבדים לא קנה קרקעות בקרקעות לא קנה עבדים ... עבדים ומטלטלין החזיק בעבדים לא קנה מטלטלין במטלטלין לא קנה עבדים ... עבדי כמטלטלין דמי ... קנה בעודן עליו.....4
- ד. וחצר מהלכת לא קנה ... כל שאילו מהלך לא קנה עומד ויושב לא קנה ... בכפות ..5
- ה. מכר לו עשר שדות בעשר מדינות כיון שהחזיק באחת מהן קנה כולן.....6
- ו. הא קיימא לן דלא בעינן צבורין.....7
- ז. נכסים שאין בהן מעילה וכו'.....8
- ח. המקדש בחלקו בין בקדשי קדשים בין בקדשים קלים אינה מקודשת.....9
- ט. בכור מוכרין אותו תם חי (ולא שחוט) ובעל מום חי ושחוט ומקדשין בו את האשה ... בכור בזמן הזה דכיון דלא חזי להקרבה אית להו לכהנים זכיה בגוייהו אבל בזמן שבית המקדש קיים דחזי להקרבה לא.....10

דף יב.

א. פרוזבול חל על הקרקע ואינו חל על העבדים

כבר התבאר במסכת גיטין דף לז: שאין כותבין¹ פרוזבול אלא על הקרקע², לפיכך צריך שיהיה ללוה קרקע.

¹ רמב"ם שם הלכה ימ, שו"ע ונו"כ שם כב

² ויש בזה ב' טעמים דרש"י פי' הטעם דאין דרך להלוות למי שאין לו קרקע כדי שיהא בטוח בחובו ומילתא דלא שכיחא לא תקינו בי' רבנן ואפי' קרקע כל שהוא ראוי לנכות בו כל חובו דנבי והדר גבי, והר"ש פי' בפ"י דשביעית מ"ו הטעם משום דקרקע נחשב כגבוי משום דשעבוד חל על קרקע לפי שהקרקע אין יכול להשמיט ולהצניע תי"ט אף על גב דגם על עציץ נקוב כותבין צ"ל דלא פלוג רבנן כ"כ תו' בב"ב כ"ז א' ובגיטין ל"ז א' ועי' בר"ש שאין דעתו דהטעם משום שיכול להבריחו, ונ"מ בין ב' הטעמים אם הי' ללוה קרקע בשעת כתיבת הפרוזבול ובסוף שנת השמיטה אינו בידו לדעת רש"י מהני אבל לדעת הר"ש צריך שיהא לו בסוף השמיטה שיהא נחשב כגבוי ואם בשעת ההלוואה הי' לו קרקע ובשעת כתיבת הפרוזבול אין לו הקרקע לכו"ע לא מהני.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

עציץ נקוב³ של הלוח כותבין עליו פרוזבול ואפי' מונח ע"ג יתדות באויר אף על פי שאין מקום היתדות שלו, וי"א⁴ שאפי' אם גם היתדות אינן שלו, אבל עציץ שאינו נקוב אינו מועיל⁵.

אם אין קרקע ללוח⁶ מזכה לו המלוה⁷ על ידי אחר, כל שהוא בתוך שדהו אפילו קלח⁸ של כרוב⁹, ואפי' מזכהו במתנה ע"מ להחזיר¹⁰, אולם אם הלוח בפנינו ואומר שאינו רוצה לזכות בקרקע של חברו אין מזכין לו לאדם בעל כרחו¹¹. וי"א¹² שמזכים והוא מן הקולות שהקלו בפרוזבול.

השאלו או השכירו¹³ מקום לתנור או לכירה, או לכל חפץ אחר להניחו שם ואפילו עציץ שאינו נקוב או נר¹⁴, כותבין עליו פרוזבול.

היתה לו שדה ממושכנת כותבין עליה פרוזבול.

מאחר וקשה לגשת לביה"ד, התקין הגאון העצום בעל החקרי לב נוסח מיוחד המוסר את הדברים בפני עדים לבי"ד חשוב. והתבאר היטב שם במסכת גיטין.

ב. מטלטלין נקנין עם הקרקע

כבר התבאר במסכת גיטין דף כב. ובקידושין דף כו. שמלבד הקנינים שנאמרו בקניית מטלטלין יש קנין אחד במטלטלין שיכולין לקנותו אגב

³ שו"ע ונו"כ שם

⁴ חי' הרשב"א גיטין ל"ו א' וכ"כ הרא"ש שם

⁵ אא"כ השאלו מקום להניחו עליו כדלהלן בתנור וכיריים

⁶ כגון בחורי ישיבה שאין להם קרקע משלהם כלל ואף שייחד לו חדר כדי ללון ולהניח חפציו אין זה נחשב לקרקע המושאלת לו, כיון שאין לו היתר להשתמש בחדר לשאר שימושים אלא רק ללון ולהניח חפציו וכדו', ועל כן אינו מוגדר כהשאלת הקרקע, אלא כהיתר שימוש מוגבל לדברים מסוימים (ודלא כסוברים שהוי כהשאלה גמורה)..

⁷ או כל בעל קרקע אחר

⁸ או עץ או ענף אחר

⁹ שמועל בקרקע כל שהוא אולם עי' בריטב"א ור"ן גבי מנח אסיכי שכתבו דסיכי לא השיבי וכ"כ רמב"ן בחד שינויא אבל הרשב"א כתב תי' אחר.

¹⁰ נמוקי' כאן. וכתב הר"ן ואף על גב דבודאי לא ניהא לי' מ"מ כיון שעיקרו זכיה אף על גב שיוצא לו ממנו חובה מהני והרא"ש כתב מפני שבפרוזבול הקילו

¹¹ רמ"א ש מהר"ן

¹² מאמר מרדכי שביעית פסקי הלכות סימן כג

¹³ בתשו' מהרי"ט ח"א סי' ס"ה וציין לו רעק"א בשו"ע ס"ל שאפי' לא עשה בו קנין אלא משתמש ברשות הבעלים אך בריטב"א החדשות ד"ה ואוקימנא דדוקא אם עשה בו קנין ועי' שכ"כ ע' צ"ו.

¹⁴ ירו' שביעית פ"י ה"ג

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

קרקע¹⁵, כלומר שאם מכר או נתן קרקע ומטלטלין כאחד¹⁶ לחבירו, כיון שקנה חבירו הקרקע באחד מן הדרכים שקונין בהן הקרקע, נקנו לו גם המטלטלין אגבן בכל מקום שהם אפילו אם אינן צבורין בתוך הקרקע, ודבר זה למדו¹⁷ מקרא¹⁸ דכתיב בבני יהושפט (דברי הימים ב כא פסוק ג) וַיִּתֵּן לָהֶם אֲבֵיהֶם מִתְּנֻנֹת רַבּוֹת לְכֶסֶף וְלְזָהָב וְלַמְּגִדָּנוֹת עִם עָרֵי מְצֻרוֹת בִּיהוּדָה, כלומר¹⁹ שנתן להם כל מתנות המטלטלין הנזכרים אגב קרקעות של ערים בצורות, לפיכך אמרו שנקנין המטלטלין אגב הקרקע²⁰, בין שהיו שניהם במכר או שניהם במתנה, בין שהקרקע במכר והמטלטלין במתנה או המטלטלין במכר והקרקע במתנה, כיון שקנה קרקע באחד מדרכי הקנין, קנה מטלטלין עמהן מבלי שיעשה בהם קנין אחר²¹.

יש אומרים²² שאפילו הקרקע בשכירות או בהשאלה, והמטלטלין במתנה או איפכא קנה.

¹⁵ שו"ע ונו"כ חו"מ רב א

¹⁶ סמ"ע שם א

¹⁷ ב"ק יא.

¹⁸ במשפט שלום הביא מדברי הראשונים שנחלקו אם קנין אגב הוא קנין דאורייתא או מדרבנן, ועי' אמרי בינה קונטרס הקנינים סימן טו וסימן יח, ובהתן סופר שער המקנה סימן א (וכתב שם ליישב מה שהשמיטו מימרא דרבא בקידושין לפירש"י שאינו קונה באגב כי אם כשנתן כל דמי המטלטלין), שד"ח כללים מערכת א' אות קד, קיא, וקסג, ובפאה"ש שם אות קו.

¹⁹ סמ"ע שם ב

²⁰ כתב בערוה"ש שאם הקנה מטלטלין אגב באופן שאינו מועיל, אף קנין הקרקע בטל, כיון שבטלה מקצתה בטלה כולה, ועוד כתב שאם כתב בפירוש שמקנה הקרקע מעכשיו, אף על פי שפירש שלא תתקיים המתנה אלא לאחר מיתה, דבריו קיימים וממילא יכול להקנות מטלטלין אגב הקרקע.

²¹ והנה חותני זצ"ל בספרו תפארת יעקב חקר במקנה קרקע ומטלטלין כאחת, ונתבטל הקנין של הקרקע כגון דנמצאת שאינו שלו או דעייל ונפיק אוזוי, אם מתבטל קנין המטלטלין. ומצאתי חקירה זו בשואל ומשיב מהדורא קמא חלק (ב') [ג'] סימן ר"ג, ופשיט מתוס' ערכין כ"ט ע"ב [ד"ה ולא ידענא] דבטיל קנין המטלטלין. מיהו שם מיירי בקנין חזקה, אבל בקנין כסף צ"ע. בית יעקב ב שם

²² כן מוכח בש"ס פ"ק דמציע' (דף י"א ע"ב) ופ"ק דקדושין (דף כ"ז ע"א) ומוכח התם דקרקעות במכר ומטלטלי במתנה נלמד מקרקע בשכירות ומטלטלין במתנה וא"כ דברי הר"ב שכ' דין זה בלשון ויש אומרים צ"ע דהא אדרבה דין זה פשוט יותר וכתב עוד ר' ירוחם שם וקרקע מושאל ומטלטלי' במתנה יש מי שכ' דלא קנה ומדברי התוס' נראה דקנה עכ"ל ומביאו ב"י וד"מ ולא ידעתי למה יגרע שאל' משכירות וכן מוכח להדיא מדברי התוס' פ"ק דמציעא דף י"א ע"ב ומדברי הרא"ש שם גבי עובדא דר"ג וזקני' דקרקע מושאל ומטלטלי' במתנה קנה כמו בשכירות ומביאם ב"י לעיל סי' קצ"ה ס"ס י"ב ע"ש. ש"ך שם ב, ועיין קצוה"ח ודגול מרבבה שם.

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

יש אומרים²³ שאם המטלטלין הנקנין מונחים ע"ג הקרקע הנקנית, אפילו אינו אומר לו בפירוש שיקנה המטלטלין אגב הקרקע, קונה המטלטלין, ויש חולקים²⁴.

ג. מנר לו עבדים וקרקעות החזיק בעבדים לא קנה קרקעות בקרקעות לא קנה עבדים ... עבדים ומטלטלין החזיק בעבדים לא קנה מטלטלין במטלטלין לא קנה עבדים ... עבדי כמטלטלין דמי ... קנה בעודן עליו

המקנה²⁵ עבדים וקרקעות כאחד, החזיק בקרקע קנה העבד שבתוכה שעבד כנעני נקנה באגב, ודוקא כשעומד בתוך הקרקע הנקנית²⁶, אבל החזיק בעבד אינו קונה קרקע אגבו²⁷.

²³ שו"ע ונו"כ שם רב ב. כדעת הרמב"ם, דכיון שמונחים על הקרקע השבינן המטלטלין שעל גבה כאילו הן מגוף הקרקע ומחוברים אליה, סמ"ע.

²⁴ רמ"א שם, דאף בצבורים ומונחים צריך שיאמר, והיינו במקום שאינו קונה מדין חצר, כגון שאינו משתמר, ועי' חידושי הרי"ם סימן קצח ס"ק יב.

²⁵ שו"ע ונו"כ שם ח

²⁶ ודוקא בחזקה דקרקע, ולא דמי לשאר מטלטלין שקונה אפילו באינן צבורין, דשאני עבד דניידי, וכתב השו"ע שאפילו אמר לו בפירוש שיקנה העבד אגב הקרקע. וכשעומד בתוך הקרקע, לדעת הרמב"ם והשו"ע בסעיף ב' דלא בעינן אמירה, ה"נ לא בעינן אמירה, ועי' שער משפט שהאריך בהלכה זו, ועי' אמרי בינה קונטרס הקנינים סימן יח.

²⁷ הלבוש כתב דאע"ג דקנין מטלטלי אגב קרקע אפילו אינן צבורין לתוכה, הני מילי מטלטלי דלא ניידו דומיא דכסף וזהב דכתיב בקרא דעם ערים בצורות, אבל עבדים מטלטלי דניידי נינהו ואינן נקנין אגב קרקע, וביאר הסמ"ע דלכל ענין קי"ל עבדא כמטלטלי דמי חוץ מבמילי דאורייתא, ולכן כיון דקנין חזקה הוי דאורייתא, ולכן החזיק בקרקע קנה גם העבד מדין חזקה כדין קונה שתי שדות ומחזיק באחת מהן, כשנתן דמי כולן, כמבואר בסימן קצב סעיף יב, ואף על גב דבשדות קונה אפילו בעשר מדינות, שאני עבד דניידי, דכשאינן עומדין בתוכה לא דמייז לעשר שדות בעשר מדינות, דהתם סדנא דארעא חד הוא והכא עבדי מקרקעי דניידו הן. ומ"מ מועיל שאפילו לדעת הרמ"א בסעיף ב' לא בעינן שיאמר בפירוש, ואם אמר לו קנה העבד אגב קרקע ועומד בתוכה, קונה מדין אגב, כדין שאר מטלטלין, ואפילו לא נתן דמי העבד. משא"כ כשהחזיק בעבד אינו קונה קרקע משום שקנין אגב הוא מדרבנן, והרי לענין דרבנן עבד כמטלטלין, עיין שם, ועי' בהנהגות אמרי ברוך, ועי' קצה"ח סימן רלה סק"ד. ובקצה"ח סק"ב כתב לדעת רש"י והנ"י דקנין אגב הוא מדאורייתא, ועי' בדבריו שדן אם קנין דרבנן מועיל לענין דאורייתא מטעם הפקר כ"ד הפקר.

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

המקנה עבדים ומטלטלין כאחד²⁸, ומשך המטלטלין לא קנה העבדים, החזיק בעבדים לא קנה המטלטלין²⁹, אלא אם כן היו המטלטלין ע"ג העבד והוא כפות וישן³⁰.

ד. וחצר מהלכת לא קנה... כל שאילו מהלך לא קנה עומד ויושב לא קנה... בכפות

העבד³¹ דינו כחצר מהלכת, ואינו קונה מה שעל גביו בקנין חצר א"כ הוא כפות³² ואם אינו כפות, אפילו עומד לא קנה, שכל שבמהלך לא קנה בעומד ויושב גם לא קנה. ויש אומרים³³ שצריך שיהא גם ישן.

ולפיכך אם נתן הגט ביד עבדה של אשתו³⁴ והיא משמרתו ועומדת בצדו, כבר התבאר בגיטין דף כא. ודף עח. שאף על פי שהוא ניעור משתמר לדעת קרינן ביה ומגורשת, שעבדה כחצירה דמי, ובלבד שיהא כפות שלא יוכל לילך דומיא דחצירה, אבל אם אינו כפות אינו גט.

²⁸ שו"ע ונו"כ שם ט

²⁹ דעבדי כמטלטלין ואין מטלטלין נקנין אגב מטלטלין.

³⁰ שקונה המטלטלין בקנין חצר. כפות שלא יהא חצר מהלכת, וישן מהני דהוי חצר המשתמר לדעתו, דאי הוה ניעור לא הוה משתמר לדעתו אלא לדעת עצמו.

³¹ וה"ה כל אדם, וכן כלים שע"ג אדם אינם קונים, כדמוכח בגמרא גבי זרק לתוך חיקה או לתוך קלתה, ומקשה והא חצר מהלכת היא, וכן משמע בסימן ר סעיף ח לגירסא דהכנים החמרים. פתחי חושן חלק ח פרק ח הערה

ס

³² שו"ע ונו"כ שם רב ט

³³ שו"ע שם, דבעינן שיהא גם משתמר לדעתו, וכל שאינו ישן אינו משתמר אלא לדעתו של עבד, אבל כשהוא ישן הרי בעל העבד משמרו, והקשה בנה"מ סק"ה דכל שאין החצר משתמר מחמת עצמו דינו כאינה משתמרת, וע"כ הא דמועיל בישן ומשמרתו היינו משום עומד בצדו, ובשלמא לדעת השו"ע בסימן ר סעיף א דבעומד בצדו סגי, שפיר איכא למימר דה"נ איירי שעומד בצד העבד, וגם מ"ש ישן ומשמרתו ע"כ צריך לפרש כן, ולא איירי במשתמר מרחוק, אבל לדעת הרמ"א שם דבעומד בעינן עומד בתוכו, קשה היכי משכחת לה עומד בתוכו, וכן יש להקשות בדין בהמה כפותה, ולא מסתבר לומר דבעינן עומד על הבהמה. ותיריך דאף אם נימא דבעינן בתוכו ממש, במו"מ לכו"ע סגי בעומד בצדו, שלא אמרו עומד בתוכו אלא בגט ובמציאה דלא שייך בהו שליחות, ולכן אמרינן שאינו קונה בחצר כדי שיהא יושב ומשמרו, אבל במו"מ דמהני שליחות, מהני משמרו מבחוץ חשיב כמשתמר ע"י שליחו, וחשיב שפיר משתמר על ידו. עיין שם. ובחידושי רעק"א הקשה לדעת הפוסקים דבדעת אחרת מקנה לא בעינן כלל משתמר, א"כ למה לנו עבד ישן, וציין לדבריו בגליון שו"ע סימן רסח סעיף ד שכתב שם בשם הדרישה דאף לדעת הפוסקים דבדעת אחרת לא בעינן משתמר, היינו לדעת הקונה, אבל עכ"פ צריך שיהא משתמר לדעת המוכר או הנותן, עיין שם, ועי' שו"ת כת"ס אהע"ז סימן צג בדין מתנמנם אם חשוב כישן.

³⁴ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קלט טז

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

ויש אומרים³⁵ שכשהוא ניעור אף על פי שהוא כפות אינו גט, שאין זה מיקרי משתמר לדעתה, שהרי העבד בן דעת הוא ומשתמר לדעת העבד הוא, ואינו גט עד שיתקיימו שתי תנאים ישן וכפות שאז משתמר לדעתה הוא וגם חצר שאינה מהלכת הוא, אבל ניעור אפילו כפות אינו גט כלל וישן ולא כפות הרי זה גט פסול מדרבנן, דאע"פ שהוא ישן ומשתמר לדעתה מכל מקום חצר מהלכת הוא, שהרי יכול לילך אלא שהוא ישן ואינו דומה ממש לחצרה, וגט פסול מדרבנן הוא.

ה. מנר לו עשר שדות בעשר מדינות כיון שהחזיק באחת

מהן קנה כולן

כבר התבאר במסכת קידושין דף כז. שהלוקח שדה או מקבל מתנה, שהחזיק במקום כל שהו קנה כולה³⁶, ואפילו מנר לו עשר שדות רחוקות זו מזו, ואפילו בעשר מדינות³⁷, כיון שהחזיק באחת מהן³⁸ קנה כולם³⁹, וכן בעשרה בתים או בתים ושדות⁴⁰.

ואינו אלא בשנתן דמי כולם שאז מסתמא הקנה לו המוכר כולם בחזקה אחת⁴¹. אבל לא נתן דמי כולם⁴² לא קנה אלא כנגד מעותיו⁴³.

³⁵ זה דברי רמב"ם לגי' הטור דאינו גט אלא אם יש תרתי כפות וישן כמו שהעתיק השו"ע בסעיף הקודם ובכפות לחוד כתב דאינו גט ומשמע שאפילו לכהונה אינה פסולה דכן הוא הכלל בדברי רמב"ם במקומות שכתוב בהם אינו גט, ובישן לחוד כתב שהוא פסול והיינו שמ"מ לכהונה פסולה, וצ"ל טעמו דחצר המשתמר לדעתה ס"ל דהוה מן התורה דחצר מידה אתרבאי וידה הוא משתמרת לדעתה, ומשונה בכפות לחוד הוא יכול לשמור את עצמו לא הוה מדעתה על כן אינו גט כלל, אבל בהא דחצר מהלכת דא"י ריש פ"ק דשבת גופו נייחו ידו לא נייחו אלא מדרבנן לא קנה בחצר מהלכת על כן פסול עכ"פ לכהונה דמן התורה הוה גט כן נראה לי דעת הרמב"ם.

³⁶ סמ"ע סימן קצב ס"ק יט, שיש דעת אחרת מקנה לו. ואפילו לא נתן כסף כלל, כמ"ש בשו"ע סעיף טז, דחזקה בגוף השדה עדיף מכסף שאינו קונה בלא שטר, ומבואר בשו"ע שאם עייל ונפיק אזוי לא קנה בחזקה.

³⁷ שו"ע ונו"כ קצב יב

³⁸ ואפילו האחת הר גבוה והשנית מצולה, שאין תשמיש של זה כתשמיש של זה.

³⁹ ומסתבר דאיירי בשנתכוין לקנות כולם, וסתם לוקח כולם מתכוין ע"ד לקנות כולם, אבל כשלא נתכוין לקנות רק אותה שמחזיק, מסתבר שלא קנה אלא זו. פתחי חושן שם פרק ה הערה סח

⁴⁰ רמ"א שם

⁴¹ סמ"ע שם

⁴² והקשו הראשונים שאם נתן דמים תיפוק ליה דקונה בכסף לחוד, ותירצו התוס' דאיירי במקום שכותבין שטר שאינו קונה בכסף, כמבואר לעיל דף כז. ואפ"ה בחזקה קונה, וכן תירץ הרא"ש, ובשם הרא"ש מאיברא כתבו דאיירי שהמוכר היה חייב לו, ואינו קונה במלוה, ומ"מ לענין זה השיב כנתן מעות.

⁴³ ולא נתבאר בשנתן לו סתם מקצת מעות איזו שדות קונה, ואפשר שקונה הגרועים שבהם כמו במוכר חצי שדה סתם, ועוד יש לעיין בשנתן לו מעות של כמה שדות ועוד חצי שדה, אם באותה שדה קונה כולה או גם בזו אינו קונה אלא כנגד מעותיו. ובנ"י בפ' השוכר את האומנים כתב בשם הרשב"א שאם נתן מקצת דמי כל שדה קנה כולם. ובהידושי רעק"א הביא בשם הר"ן בפ"ק דקידושין ובשם הידושי הרשב"א דאף בכה"ג לא קנה רק כנגד דמיו, רק בנתן מקצת דמיו של אותו שדה שהחזיק מהני. ובאותה שדה מהני אפילו לא נתן כלל,

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

נחלקו הפוסקים במתנה, אם דינה כמכר ונתן כל מעותיו שקונה הכל או שקנה רק השדה שהחזיק⁴⁴.

אם אמר לו המקנה בפירוש שיחזיק באחת ויקנה כולם, בכל אופן קנה כולם⁴⁵. גם שכירות קרקע נקנה בחזקה, וה"ה אם משכיר לו עשרה בתים בעשרה מקומות⁴⁶ והחזיק באחד מהם קנה כולם, לכל זמן השכירות. אף על פי שלא נתן לו דמי כולם⁴⁷. מכר לו מקצת⁴⁸ קרקעות והשכיר לו מקצת, כיון שהחזיק באחת, בין בשל מכר ובין בשל שכירות קנה כולם.

דף יב:

ו. הא קיימא לן דלא בעינן צבורין

עיינן שם. ולא מצאתי בר"ן, אמנם בחדושי הרשב"א בפ"ק דקידושין (דף כג ע"ב) מדייק דהך דנתן דמי כולן ממש הוא, אבל נתן מקצת דמי כולן לא קנה אלא כנגד מעותיו, וצ"ע, ועי' בחדושי רעק"א סימן קצ סעיף י. פתחי חושן שם ע"א. הסמ"ע ס"ק כב כתב דאפילו עייל ונפיק אוזוי קנה כנגד מעותיו, והוא כדעת הר"ח ודלא כדעת הרא"ש והר"ן והראב"ד, ובהידושים ס"ק יז סיכום הנה"מ הלכה זו, וכתב שאם קנה עשר שדות כל שדה בק' זוז ונתן חמשים זוז. והחזיק בשדה אחת, כיון שהחזיק באופן שקנה כל השדה ועייל ונפיק אוזוי, דינו כמכר שדה אחת, שיד החזור על התחונה, כמו שנתבאר בסימן קצ. אבל אם נתן ק"כ זוז, ונמצא שעל השדה שהחזיק נתן כל מעותיו, ומקצת דמים על שדה שניה שלא החזיק בה, הרי לא קנה מהשדה השניה רק כנגד מעותיו, וכנגד המעות אין שום אחד יכול לחזור, אבל כנגד הדמים שלא נתן כל אחד יכול לחזור ואין שם דין ידו על התחונה. עיינן שם, ונראה מדבריו דאיירי שפירש לו על איזה שדה נתן כל הדמים, דאל"ה מאי הוית לומר שנתן כל דמי השדה שהחזיק בה, ועל השניה נתן מקצת דמים, נימא שעל כל שדה נתן מקצת דמים, או עכ"פ על שדה שלא החזיק בה, וצ"ע.

⁴⁴ בשו"ע שם כתב שבמתנה הוי כנתן כל מעותיו, שהרי אינו חייב לו כלום, והרמ"א כתב שיש חולקין במתנה, והוא דעת הטור בשם הרא"ש וביאר הסמ"ע דכיון שלא קיבל ממנו כלום, מסתמא דעתו של נתן שתהא הברירה בידו לחזור בו כל זמן שלא החזיק בכלום, ונראה שלא חילקו במתנה אלא בכמה שדות, אבל בשדה אחת לכו"ע דינה כמכר שבהזקה כל שהו קנה כולה.

⁴⁵ נה"מ שם סק"ה בשם הטור (ותמה על הרמ"א שלא הביא הלכה זו), והטור איירי במתנה, והנה"מ הביא בשם הרשב"א דה"ה במכר ולא נתן לו דמי כולם, ובב"י כתב בשם ר"י שאם אמר לו בפירוש שיקנה הכל, אפילו לא נתן לו כלום קנה הכל.

⁴⁶ שו"ע ונו"כ שם יג

⁴⁷ רמ"א שם וכתב הסמ"ע דלאו דוקא נקט הרמ"א דמי כולן, שאפילו לא נתן כלום קנה, והגר"א תמה מאי עדיפא שכירות ממכר ומתנה, אבל בפרישה הסביר הטעם דכיון דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף, אין דעתו אוזוי ונמר ומקנה, ודומה לו כאילו קיבל המעות וזקפן עליו במלוה, ועי' ב"ח שמשניג על הפרישה.

⁴⁸ שו"ע ונו"כ שם יד

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

ושם דף כז. מבואר שמטלטלין הנקנין בקנין אגב, יש אומרים⁴⁹ שאם המטלטלין הנקנין מונחים ע"ג הקרקע הנקנית, אפילו אינו אומר לו בפירוש שיקנה המטלטלין אגב הקרקע, קונה המטלטלין, ויש חולקים⁵⁰.

כשאינ⁵¹ המטלטלין מונחים ע"ג הקרקע הנקנית, לכו"ע צריך שיאמר לו קנה מטלטלין אלו אגב קרקע⁵², ואז מועיל אפילו מקנה לו מטלטלין הנמצאים במדינה אחרת.

נחלקו הפוסקים אם צריך לומר דוקא לשון אגב, או גם לשון עם מועיל⁵³

ז. נכסים שאין בהן מעילה וכו'

כבר התבאר לעיל דף ו. ודרף י. ששור של⁵⁴ ישראל שנגח שור של הקדש או של הקדש שנגח שור של ישראל פטור שני' (שמות כא פסוק לה) וכי יגף שור איש את שור רעהו, וכל הקדשים שחייבין עליהן מעילה הן שאין בהן

⁴⁹ שו"ע ונו"כ רב ב כדעת הרמב"ם, דכיון שמונחים על הקרקע חשבינן המטלטלין שעל גבה כאילו הן מנוף הקרקע ומהוברים אליה, סמ"ע.

⁵⁰ רמ"א שם, דאף בצבורים ומונחים צריך שיאמר, והיינו במקום שאינו קונה מדין הצר, כגון שאינו משתמר, ועי' חידושי הרי"ם סימן קצח ס"ק יב.

⁵¹ שו"ע ונו"כ שם

⁵² במנח"פ הביא בשם הפנ"י בקידושין דף כז שנראה מדבריו שצריך שיאמר לו קנה מטלטלין אגב קרקע, אבל לא להקדים הקרקע למטלטלין, ותמה המנח"פ שמדברי הפוסקים לא משמע כן, ואפילו אמר לו קנה קרקע ואגב מטלטלין קנה, וכ"כ בפעמו"ז, וכתב עוד שבלשון קנה אגב קרקע אין בו לשון הקנאת הקרקע, וצריך להזכיר קנין הקרקע, עיין שם.

⁵³ ברמ"א שם הביא ב' הדיעות, ודיעה ראשונה שהיא דעת רש"י דבעינן דוקא לשון אגב, וביאר הסמ"ע שאם אומר קנה הקרקע וקנה המטלטלין עמו, משמע שעושה הקנין על שניהם, וזה לא מהני, שהרי אינו עושה קנין אלא בקרקע. וסיים הרמ"א שכן נראה עיקר, ובדיעה שניה הביא הרמ"א דעת הרא"ה שגם לשון עם מועיל, וכתב הסמ"ע בשם הלבוש שהכריע כדיעה זו, שלשון עם הוא לשון המקרא ולשון אגב הוא לשון דרבנן, וכן מצינו בקרא עם ערי בצורות, והסמ"ע דחה דברי הלבוש, והט"ז מיישב, ומ"מ העלה שאין שומעין לרא"ה נגד רש"י, ובפרט להוציא ממון.

⁵⁴ רמב"ם הלכות נזקי ממון פרק ה הלכה א

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

דין נזקין. י"א⁵⁵ שאף בנזקי שן ורגל פטור בהקדש, ויש מחייבים⁵⁶ ומשלם מן המיטב.

ופסולי המוקדשין⁵⁷ שנפדו⁵⁸, יש בהן דין נזקין בין שהזיקו בין שהזקו שהרי יצאו לפדיון ולהיותן חולין.

אולם בנזק בור⁵⁹ אם נפל לתוכו שור פסולי המוקדשין שנפדה⁶⁰ ומת, או הזק⁶¹, הרי זה פטור שנאמר (שמות כא פסוק לד) **פַּעַל הַבּוֹר יִשְׁלַם כֶּסֶף יָשִׁיב לְבַעְלָיו וְהָמֵת יִהְיֶה לוֹ מִי שֶׁהֵמֵת שְׁלוֹ, יֵצֵא זֶה שֶׁהוּא אֲסוּר בַּהֲנִייה⁶² וְדִינוֹ שִׁיקְבֵר⁶³.**

ת. המקדש בחלקו בין בקדשי קדשים בין בקדשים קלים אינה מקודשת

⁵⁵ רש"י כאן ד"ה שור רעהו: לכל שאר נזקין, ושם ט ב במשנה: בכולהו נזקין; תוס' שם ו ב ד"ה שור, ע"פ ירושלמי גיטין שם; רמב"ן גיטין מט א, ע"פ הירושלמי שם; רשב"א ב"ק ו ב וגיטין שם; שמ"ק שם בשם הר"ף ועוד. ומאירי שם בשם גדולי הרבנים (רש"י) וקצת חכמי הדורות כתב דכולהו ילפי מקרן והאי דנקט הכא דנגיחה וכו' אף על גב דהאי מיטב גבי אכילה כתיב משום דקרא דממעטינן מיניה הקדש בנגיחה כתיב ומכל מקום אף בשן ורגל ממעטינן ליה, ואף קצת חכמי הדורות כתבוה כן בחמישי של גיטין וכן נראה מדברי תלמוד המערב שאמרו שם במה אנן קיימין אי בשזיק ואח"כ הקדש הדא היא דתנינן הקדש תשעים מנה והיה חובו מאה מנה ואם הקדש ואח"כ הזיק הדא היא דתנינן שור רעהו ולא של הקדש תפתר בשור של הקדש שהיה רועה בתוך שדה הדיוט אמר ר' מונא אנן בעינן קרקע הקדש ואת אמרת שדה הדיוט אלמא אף בנזקי שן נאמר כן וההיא דהשואל מדרבנן אבל מן התורה כל מזיק להקדש באיזה מין של הזיק פטור ⁵⁶ יראה מדברי גדולי המפרשים ששור שלנו שאכל ערוגה של הקדש שהם חייבין ולענין זה הקדש והדיוט שוים הם ושדה אחר קרינא ביה לא נתמעט אלא מן הנגיחה דקרא דשור רעהו בנגיחה הוא דכתיב. במאירי כאן.

⁵⁷ רמב"ם שם

⁵⁸ שאם לא נפדו דין מוקדשין יש להם כמבואר ברמב"ם שם פרק יב הלכה כא ובמ"מ שם הלכה יט

⁵⁹ רמב"ם שם פרק יב הלכה יז

⁶⁰ כמשי"כ הראב"ד פה ואף הרמב"ם מודה כמשי"כ במ"מ שם

⁶¹ כמבואר ברמב"ם חובל ומזיק פרק ו הלכה טז, וז"ל אדם ושור שדחפו בהמה או כלים או אדם או בהמת פסולי המוקדשין לבור והזק הנדחף בבור או מת או נשתברו הכלים, לענין נזקי אדם או הזיק בהמה שלשתן חייבין, האדם הרוחף ובעל השור ובעל הבור, ומשלשין ביניהן, לענין דמי ולדות וארבעה דברים אדם חייב ובעל השור ובעל הבור פטורין, לענין כופר ושלשים של עבד בעל השור חייב ואדם ובעל הבור פטורין, לענין כלים ופסולי המוקדשין אדם ובעל השור חייבין ובעל הבור פטור. אור שמח נזקי ממון שם

⁶² דכיון דאסור ליהנות ממנו אף אחר שנפדית והוא הדין שאסור למכור לגוי הרי פטור בעל הבור והוא הדין בכור בזמן הזה אף על פי שהוא ממון בעלים וחייב בנזיקין אם נגח וחייבין עליו אם נגחהו, פטור בכור מטעם הנ"ל דהכי אמרינן בבכורות תזבח ולא גיזה בשר ולא חלב ואכלת לא לכלבך.

⁶³ אך עדין יש לגמגם ממה שכתב ריש פרק א' [דהל' איסורי מזבח] דשור הקדש שנפדה הוי ליה כחולין, ועיין מה שכתבתי לקמן דין כ"א, ויש מפרשים דבכבור בעל מום קאמר. מעשה רקח שם

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

כבר התבאר במסכת קידושין דף נב: שכהן שקידש בחלקו⁶⁴ שחלק עם אחיו הכהנים⁶⁵ מקדשי קדשים, או מקדשים קלים, אינה מקודשת מפני שלא הותרו אלא לאכילה בלבד⁶⁶.

ט. בכור מוכרין אותו תם חי (ולא שחוט) ובעל מום חי ושחוט ומקדשין בו את האשה ... בכור בזמן הזה דכיון דלא חזי להקרבה אית להו לכהנים זכייה בגוייהו אבל בזמן שבית המקדש קיים דחזי להקרבה לא

בכור בזמן הזה שאין יכולין להקריבו על גבי המזבח אין לו היתר עד שיפול בו מום, וצריך הכהן⁶⁷ לשהותו ולגדלו לעולם עד שיפול בו מום. ובזמן שבית המקדש קיים שהיה עומד להקריב לא היה רשאי למוכרו כל זמן שהוא תם, שלא היה שלו.

ובזמן הזה שאינו עומד להקרבה, בין תם בין בעל מום יכול הכהן למוכרו בין לכהן בין לישראל, והלוקח ינהג בו קדושת בכור. במה דברים אמורים שהלוקח קונה אותו לצורכו, אבל אסור לעשות בו סחורה דהיינו לקנותו כדי להרויח בו מפני שהוא בזיון קדשים, ואם קנאו לצרכו כגון למשתה בנו או לרגל ולא נצרך לו יכול לחזור ולמוכרו.

וכשנפל בו⁶⁸ מום מותר לאוכלו אפילו בחוצה לארץ. וכן בזמן הבית כשהיה בו מום היו יכולין לשוחטו בכל מקום ולאוכלו בלא שום הקרבה.

לפיכך בכור בזמן הזה ישחנו עד שיפול בו מום שבגלוי ואינו עובר, ושוחטו על פי מומחה, ובימינו שאין מומחה צריך שלושה בני הכנסת, כלומר חכמים קצת למרות שאינם בקיאים כל כך⁶⁹. ואוכלו ומאכילנו למי שירצה ואפילו

⁶⁴ רמב"ם הלכות אישות פרק ה הלכה ה

⁶⁵ דהיינו לאחר שהיטת והקרבת הקרבן כדאיתא בגמ' שאפילו קדשים קלים משולחן גבוה קא זכו.

⁶⁶ ולהלן דף נח יבואר בעוה"ת כהן שקידש בתרומה גדולה ובתרומת מעשר ובבכורים, וכן לוי שקידש במעשר ראשון, וישראל שקידש במעשר עני, הרי זו מקודשת.

⁶⁷ שו"ע ונו"כ יו"ד שו"ג

⁶⁸ שו"ע ונו"כ יו"ד שו"ה

⁶⁹ ש"ך שם ה

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

לגוים ואפילו לכלבים, שאין בו קדושה אחר שהוא בעל מום ונשחט⁷⁰.
אולם⁷¹ אינו מותר להאכילו לעובד כוכבים אלא דרך זימון, שיאכל העובד
כוכבים עמו. אבל לא למכרו לו אפי' ליתן לו חתיכה חיה, ויש בכך איסור
דרבנן משום בזיון קדשים⁷².

ואחר שניתן הבכור לכהן הרי הוא כממונו לעשות בו מה שירצה, ויכול
למכור אותו בין תם חי בין בעל מום בין חי בין שחוט, ומקדש בו את האשה
כשאר ממונו⁷³, ובלבד שלא ימכרנו בחנות או באטליז ולא ישקלנו במשקל,
שעד כדי כך אין אנו מזלזלים בקדשים לנהוג בהם דרך חולין גמורין, אלא
ימכרנו בביתו. וי"א⁷⁴ שאם קדש בו קודם שחיטה הרי זו ספק מקודשת. אך
לאחר שחיטה מקודשת לבו"ע.

ומכל מקום מותר לשקול בו מנה כנגד מנה, כגון⁷⁵ שיש לו חתיכת בשר חולין שידוע
משקלה יכול לשקול כנגדה בשר בכור, וכן כשחולקין⁷⁶ אותו נותנין חלק בכף מאזנים
זה וחלק בכף מאזנים שכנגדו כדי לחלוק בשוה חלק כחלק, וכן יכול לשוקלו כנגד כלי
או סכין.

וזהו רק בשרו אבל חלבו ודמו וגידיו⁷⁷ וקרניו נמכרין בחנויות ואטליזים ונשקלין
במשקל, שלא עשו חז"ל כל כך מעלה אלא בבשר, ושמנו של גיד הואיל והוא מותר
מן התורה, דינו כבשרו.

⁷⁰ אולם אם נפלה בו טריפה הרי הוא אסור בהנאה. ש"ך שם ו

⁷¹ ש"ך שם ז מההרש"ל, אולם בערך לחם למהריק"ש שם סעי' ו משמע להדיא שמותר למכור בור בעל מום
לגוי.

⁷² ובשו"ע ומהרש"ל והלבוש התיירו לכלבים דרך עראי הנותר מהבשר עם העצמות, אבל לא להשליכן להדיא
לכלבים. אך הש"ך שם ח הוכיח שדעת הרבה ראשונים התוס' הרשב"א והר"ן שאסור להאכילו לכלבים
ומשמע שאיסורו מדאורייתא דכתיב ואכלת ולא לכלביך, וסיים לכן יש לזהר בדבר

⁷³ בשו"ע אבהע"ז כח כג פסק בכור, בזמן הזה, אם קדשו בו בעלים הוי ספק מקודשת. ובח"מ שם מג כתב
סתם בעלים של בכור הוא הכהן והקשה סתירה בין מש"כ ביו"ד למש"כ באהע"ז שפסק ספק מקודשת שהוא
ע"פ הרא"ש שכ' בפ"ק דב"ק שכהן שקידש את האשה בבכור חי לא הוי מקודשת עכ"ל וכתב ומ"מ אף לדברי
הרא"ש דב"ק לא נסתפק אליבא דרבנן רק בחי הואיל ואסור בניזה ועבודה אבל כבעל מום שחוט פשיטא
דהוה ממון בעלים לכל דבר והביא מיש"ש בס"י ל"ד שדעתו שהרא"ש חזר בו בבכורות עיין עליו וכתב ג"כ
כמו שכתבתי דאחר שחיטה פשיטא שמקדשין בו דהא אפי' לכותי מאכילין. ועיין בביאור הגר"א אבהע"ז שם
אות סא שכתב "ומ"מ עיקר כמ"ש ב"ד שם"

⁷⁴ בב"ש אבהע"ז שם ס כתב ליישב הסתירה הנזכרת דמ"ש כאן ומקדש בו היינו אחר השחיטה וקאי על מ"ש
ושחוט ובהכי ניהא דלא תיקשי דברי המחבר אהרדי דשם פסק דהוי ספק מקודשת. הובא בפ"ת יו"ד שם ד

⁷⁵ לבוש וט"ז שם ג

⁷⁶ לבוש וש"ך י

⁷⁷ קאי אכל הגידים שבבהמה אף המותרים לאכול דגידים אינן בכלל בשר. ש"ך יא